

Dr. Coriolan Suciu
profesor

Adunarea națională din 1848

Discurs festiv rostit
la Piatra Libertății,
în 15 Mai 1933.

BLAJ, 1933.

Tipografia Seminarului teologic gr. cat.

Prețul: Lei 5.

94 (498) / 594

5464050

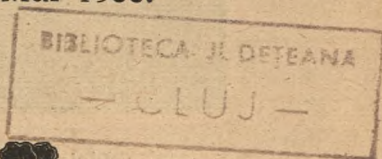
Dr. Coriolan Suci
profesor

*Alui dr. Polim Dragomir, prof.
univ. din memoria
Blaj, 20. I. 1942*

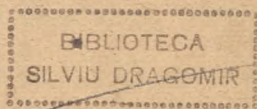
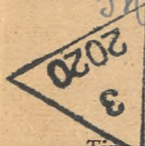
Suci

Adunarea națională din 1848

Discurs festiv rostit
la Piatra Libertății,
în 15 Mai 1933.

546. h05

BLAJ, 1933.

Tipografia Seminarului teologic gr. cat.

RT-242

Piatra Libertății

*Inalt Preasfințiti Arhieri,
Exceleța Voastră d-lor Ministri
Onorați oaspeți, cinstit popor
Iubită tinerime!*

Dacă s'ar realiza viziunea apocaliptică a prorocului Ezechiil privitor la învierea morților; dacă prin o anticipare, am auzi răsunând în Valea Josafatului de lângă Ierusalim trimbițele judecății din urmă, și am vedea înălțindu-se în carne și oase, din țărna pământului care le adăpostește sacrele oseminte, pe eroii cari au împânzit Câmpul Libertății dela Blaj, în cele trei zile glorioase de Mai 1848, am avea în fața noastră o priveliște măreață.

La locul de onoare pe care-l ocupă azi Inalții reprezentanți ai Guvernului României întregite și Inalt Prea Sfințiti arhieri ai Bajului și Maramureșului¹⁾, am vedea stând, ca președinți ai adunări generale a națunei române din Transilvania, pe episcopii celor două confesiuni românești din Ardeal.

Un septuagenar, cu barba străbătută de firele arginții ale cumințeniei bătrânești,

¹⁾ Au asistat d-nii *Dimitrie Gusti*, ministrul instrucțiunii, *Dr. Emil Hațieganu*, ministrul Ardealului, *Dr. Vasile Suciu*, mitropolitul Blajului și *Dr. Alexandru Rusu*, episcop de Baia-Mare.

iar lângă Dânsul, în frățească dragoste și bună înțelegere, un tânăr prinț al bisericii ortodoxe, plin de voință și putere de muncă, care abia de curând se reîntorsese de pe meleaguri străine, unde primise darul sfânt al episcopiei.

Vlădica unit al Blajului, *Ioan Lemeni*, cel care obținuse dela guvernul unguresc din Cluj permisiunea pentru ținerea adunării, sta alături de episcopul Sibiului, *Andrei Șaguna*, care era nădejdea zilelor de mâne. Ziua mare a reînvierii naționale, i-a făcut să-și uite de certele religioase, provenite din duhul de proselitism, care adesea a învrăjbit și pe slujitorii altarelor.

Ei stăteau acum braț la braț, umăr la umăr, ca niște frați buni, în interesul cauzei naționale comune a poporului român iobăgit din Ardeal.

Sub președinția și semnul de binecuvântare al acestor doi mari episcopi, buni creștini și buni români, s'a desfășurat măreața adunare națională dela Blaj din 3/15 Mai 1848, amintirea de 85 de ani a căreia o sărbătorim noi astăzi.

Și fiindcă Românii au moștenit dela strămoși loznica: *Ab Iove principium*, sau: totdeauna lucrul tău să-l începi cu Dumnezeu, de aceea, înainte de începerea lu-

crărilor adunării naționale, episcopul *Andrei Șaguna* a înălțat o rugăciune ferbinte către cel Atotputernic, să călăuzească pașii națiunii române spre scopul cel dorit: libertatea națională.

Slujba religioasă din catedrală a episcopului unit se complectă astfel prin rugăciunea sub cerul liber a celui ortodox.

Pe tribuna improvizată, pe locul unde se înalță, refăcută din propriile-i sfărâmat-uri, această Piatră a Libertății, modest semn comemorativ al unui mare eveniment istoric, se urcase primul vicepreședinte al adunării, omul poporului, marele profesor și profet al acelor zile: *Simion Bărnuțiu*. Cel care în preziură, în Catedrala din Blaj, în fața intelectualilor neamului, într'un discurs neperitor, fixase în mod magistral drepturile limbei și ale națiunii române și făcuse să amuțească orice veleități de unire a Ardealului cu Ungaria, acum sta drept în fața unui neam întreg care-și aștepta solia mântuirii naționale.

Cu tonul său domol și blând, arhanghelul dela 15 Mai 1848, întorcându-se spre cele patru puncte cardinale ale Râtului Grecilor, care din acel moment devenea Câmpul Libertății, repeta dorințele principale ale Românilor, stabilite

În patru puncte. Iar după ce națiunea română a fost declarată și proclamată de națiune de sine stătătoare și de parte întregitoare a Transilvaniei pe temeiul libertății egale, Bărnuțiu da de știre că se depune jurământul național.

Deodată zeci de mii de brațe se înalță spre cer și buzele setoase de libertate națională rostesc după Bărnuțiu: »Eu N. N. jur în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Dumnezeuului celui viu... cum că voi susține totdeauna națiunea noastră română pe calea dreaptă și legiuită, și o voi apăra cu toate puterile în contra oricărui atac și asuprașiri, nu voi lucra niciodată în contra drepturilor și a intereselor Națiunii Române, ci voi ține și voi apăra legea și limba noastră română, precum și libertatea, egalitatea și frățietatea... voi conlucra după putință la desființarea iobăgii... nu voi încerca să asuprașesc pe nimeni, dar nici nu voi suferi să ne asuprașcă nimeni... Așa să-mi ajute Dumnezeu și să-mi dea mântuirea sufletului meu. Amin!«

De când e Ardealul nu s'a pus jurământ mai sfânt și mai emoționant decât acesta, prin care membrii unei întregi națiuni se legătuiau, că vor sta totdeauna

unul pentru toți și toți pentru unul, apărându-și libertatea și naționalitatea cu puteri unite.

La masa celor 10 secretari ai adunării naționale, lua note pentru gazeta sa al doilea vicepreședinte al adunării, un alt fost profesor blăjan, venit din orașul de sub poalele Tâmppei, unde a dus sămânță de învățătură din focarul dela Blaj. E negustorul de substantive dela Brașov, bărbat mic de stat, dar mare la sfat — *Gheorghe Barițiu* — părintele gazetăriei române din Ardeal, cel care la adânci bătrânețe va eterniza, cu o deplină seninătate, în ale sale »Părți alese din istoria Transilvaniei«, cele mai frumoase pagini din câte au fost în istoria Românilor de dincoace de Carpați, înainte de glorioasele zile ale unirii naționale dela sfârșitul anului 1918.

Alături de Barițiu am vedea pe primul dintre cei 10 secretari, pe canonicul cu figura osoasă, părul stufos și ochii scăpărători, care cu pana de găscă în mână sta plecat asupra filelor de hârtie, pentru a prinde imaginea vie a evenimentelor, atât pentru procesul-verbal care trebuia să se redacteze, cât și pentru ziarul său »Organul Luminării«, devenit din acea zi

»Organul Național.« E savantul, care ani îndelungați va fi socotit de mintea Blajului, de Mentorul și Nestorul Românilor din Ardeal: *Timotei Cipariu*.

De cealaltă parte Cipariu era flancat de un frate ardelean, reîntors cu acest prilej din »țară« și care și înainte de întoarcerea sa la vatra părințească da zor compatrioților săi să activeze, să nu stea cu mâinile în sân, căci porumbii nu cad fripți în gură. E profesorul dela București: *August Triboniu Laurian*, care în ziua următoare va lămuri, cu atâta elocvență și putere de convingere, cele 16 puncte ale petițiunii naționale, care urma să fie înaintată împăratului dela Viena și Guvernului din Cluj, încât dimpreună cu Bărnăușiu și Barișiu va fi purtat în triumf pe umerii poporului.

Ioan Popazu, Demetriu Boeriu, Paul Dunca, Gheorghe Anghel, Ioan Bob, Petru Maniu și Ioan Bran (Pop) de Lemeni, complectau seria celor 10 secretari, cari aveau să iscălească protocolul adunării generale, ținută pe Câmpul Libertății.

Ca localnic, se sbătea pentru buna rânduială a adunării cel care are meritul de a fi redactat și răspândit, cu ajutorul studențimei din Blaj, proclamația care che-

mase lumea la întâia adunare dela Blaj, la cea dela Dumineca Tomii, din 30 Aprilie. Am numit pe profesorul *Aron Pumnul*, creatorul de mai târziu al școalei naționaliste române din mândra Bucovină.

Iată-l pe vicarul dela Șimleul Silvaniei, care după 1848 va începe seria mitropoliților Blajului, ridicându-se și cerând, ca de aici înainte în actele oficiale Români să se numească Români, iar nu Olah și Walach. E acel *Alexandru Șterca Șuluțiu*, care va lăsa să i-se graveze pe piatra de marmoră, dela mormântul său din cimitirul de alături, epitaful: »Numai moartea mă desparte de națiune«.

Pe întinsul Câmp al Libertății se înalță și alte tribune, de pe cari propovăduiesc evanghelia libertății naționale câțiva tribuni, în frunte cu cancelistul Alexandru dela Budăi, devenit mai târziu *Alexandru Papiu Ilarian*, autorul »Istoriei Românilor din Dacia superioară« și ministru de justiție al lui Vodă Cuza.

Era de față la adunarea din 15 Mai, așa zicând tot ce avea Ardealul românesc mai select ca intelectualitate, atât clerici cât și laici.

Erau de față și oaspeți dragi de dincolo de Carpați, din Muntenia și Moldova:

Dimitrie Brătianu și Cuza, Ruso și Alexandri, Bălcescu și Negri, Sion, Lascăr Rosetti, Nicolae Ionescu și atâția alții pe cari îi atrăgea la Blaj glasul sângelui, sentimentul unității naționale, dorința înfăptuirii României Mari, pe care ei atunci o preconizau sub forma reînvierii Daciei Traiane.

Era în sfârșit de față elementul cel mai de seamă prin numărul și puterea lui combativă, era talpa țării, cele peste 40 mii de țărani români, cari la glasul de chemare al tinerimei române care în vacanța Paștilor cutrierase toate satele Ardealului, s'a revărsat spre Blaj ca un torrent ce înlătură din calea sa toate piedecile naturale sau artificiale. Țărănimea română, în haine albe de sărbătoare, cu frunză verde în pălărie, venise în frunte cu preoții cari purtau crucea mântuirii, venise, condusă de tineri avocați, canceliști, studenți și clerici, improvizați în tribuni ai poporului, deveniți mai târziu unii prefecți de legiuni. Ei se salutau cu creștinescul Hristos a înviat, la care mai adăugau lozinca zilei: Libertatea a înviat; iar confrății răspundeau: Adevărat că a înviat.

În jurul tribunelor și a fruntașilor națiunii se înșiruiău în pâlcuri legiunile de

mocani și moti, conduse de regele munților *Avram Iancu*, de avocatul *Buteanu* și de popa *Simion Balint* din *Roșia Montană*.

Alături stăteau târnăvenii lui *Axente Sever*, murășenii lui *Vasile Moldovan* și a lui *Popa Vlăduț* și *Oâmpenii* lui *Papiu Ilarian*. Ei toți veniseră să scuture lanțurile iobăgiei medievale, să protesteze contra unirii *Ardealului* cu *Ungaria*, și să repună limba și poporul român la loc de cinste, alături de privilegiații sorții de până atunci ai *Ardealului*.

Ținuta, moderațiunea, cuviința, spiritul de ordine al poporului român, adunat la *Blaj* ca să-și proclame drepturile sale omenești și politice, a fost de atare, încât a insuflat respect și străinilor unguri și sași cari au fost de față, și a stors chiar și admirația generalului *Schurter*, comandantul armatei concentrată la *Blaj* pentru menținerea ordinei.

Vasta priveliște a sărbătoreștilor haine albe țărănești era întretăiată ici pe colo de negrețele intelectualilor, cari dirijau orchestrația și buna rânduială a masei țărănești, precum și de mărunțișul școlăresc, care plin de curiozitate și de însuflețire, ținea să fie și el de față la această ne mai văzută adunare, unde se desbătea

soarta poporului român din Ardeal și la reușita căreia contribuise și el, în largă măsură, fiind ei crainicii cuvântului de chemare lansat de profesorii lor. Școlarii mai în vârstă erau atât de inflăcărați încât, după spusa unuia dintre dâșii, nu puteau nici mânca, nici dormi, nici studia, ci mistuiți de focul însuflețirii naționale ar fi dorit ca cineva să îi conducă pe câmpul de bătălie și să cucerească cu ei o parte din lume.

Trei zile a ținut această adunare națională, în care s'a trasat calea pe care avea să evolueze destinul poporului român, până la înfăptuirea unității naționale din zilele noastre.

Trei zile de bucurie, trei zile de sărbătoare, de înfrățire și împăcare a tuturor inimilor, au fost aceste zile de Mai 1848.

Ca o încununare a ostenelelor acestor zile, a urmat darul de sus al Domnului, sub forma unei ploii îmbelșugate, care a fost socotită ca botez al libertății naționale.

Țăranii puteau să se împrăștie pela vetrele lor, cu conștiința împăcată, pentru că hotărârile salvatoare erau luate, cele două delegații, cari aveau să ducă cererea națiunii la împăratul dela Viena și la dieta din Cluj erau alese, având în frunte pe cei doi episcopi: Șaguna și Lemeni.

Munții și văile Ardealului răsunau de accentele cântecului național „Deșteaptă-te Române”, făurit ad-hoc de bardul Andrei Mureșianu, și de accentele marșului lui Iancu: »Astăzi cu bucurie Românilor veniți.« — Parcă nici când n'a fost cântat cu mai multă inimă refrenul: »Murim mai bine în luptă cu glorie deplină,

Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost pământ.«

Intelectualii ardeleni mai rămâneau la Blaj, să fixeze în toate amănuntele demersurile ce urmau să se facă; iar frații de dincolo de munții de zăpadă apucau spre căminurile lor, ducând în suflet imaginea adunării naționale, răscolitoare de sutlete, de pe Câmpul Libertății dela Blaj, și nutrinđ în adâncul inimii lor visul unei noi Dacii, care trebuia să renască prin »virtus romana rediviva«.

Bardul dela Mircești putea să versu-iască din acest prilej:

*„Fraților, nădejde bună, fiți cu toții în veselie,
Cerul însuși ocrotește scumpa noastră Românie!
Azi e ziua de 'nviere a românului popor,
Care singur își urzește dulce, mândru viitor!”*

Orizonturi noi se deschideau pentru neamul românesc. Strămoșii noștri, pă-

trunși de fiorul renașterii naționale, vedeau reînălțându-se din cenușă acea pasere Phönix mult dorită: Dacia fericită.

Dar drepturile, de cele mai multe ori, nu se câștigă prin vorbiri și petiții. Ele nu sunt trainice, decât dacă poartă pece-tea jertfei de sânge.

Pentru câștigarea libertății naționale și pentru pregătirea independenței și uni-tății naționale, se cerea dela neamul ro-mânesc și tributul sângelui. — Nobilul său sânge și l-a vărsat din belșug popo-rul român în lungul și latul câmpiilor și munților Ardealului, în anii de vrăjbi 1848-49.

Se împlinesc 85 de ani dela acele zile mari, când Românii din Ardeal, într'un nobil avânt sufletesc, s'au știut ridica ca un singur om, au stat drept în fața sorții ca în fața morții, și-au strigat cu tărie postulatele lor naționale, au așteptat să se reverse ca o binecuvântare asupra lor dreptatea dumnezeiască, dar n'au prege-tat să încerce realizarea acestei dreptăți prin supremul sacrificiu omenesc: averea și viața. — Cinstindu-le memoria, să fim vrednici de pilda și jertfa vieții lor!

*

De încheiere, un cuvânt către voi iubită tinerime.

Voi, reprezentanții tineretului școlar dela atâtea școli din întreg cuprinsul țării întregite, ați grăbit la serbările dela Blaj, ca să dovediți vigoarea voastră fizică prin concursurile gimnastice și atletice, și să vă potențați energia sufletească prin baia naționalismului integral, care nicăiri nu țighește cu mai multă putere, decât pe această Câmpie, în apropierea acestei Pietri a Libertății.

Exemplul înaintașilor noștri, pilda vieții și a jertfei lor, să ardă ca o candelă nestinsă în sufletele voastre

Noi, ce e drept, am fost generația norocoasă, care am văzut sub ochii noștri realizându-se idealul libertății și unității naționale, visat și preconizat de generația dela 1848. — Dar să nu uităm vorba înțeleaptă a lui Goethe, că numai acela merită libertatea și viața, care trebuie, care știe să și-o câștige zilnic.

*„Avem o mândră țară,
Prin timp de jale amară
Strămoșii se luptară
S'o scape de pögâni...
Azi singuri noi Români
Suntem în ea stăpânii.“*

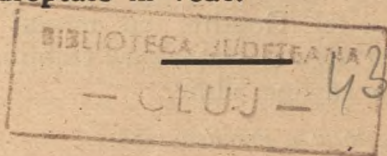
Dar datoria noastră e să o apărăm și să o păstrăm neștirbită.

Campania revizionistă e în floare. Asupritorii de ieri, ar dori să devină și asupritorii de mâine.

Noi însă să fim gata să dovedim, că'n aste mâni mai curge un sânge de roman.

Increzători în destinul măreț care așteaptă România întregită, pătrunși de focul iubirii de patrie, păstrând credința și dragoste marelui nostru Rege Carol II, respect și ascultare înțelepților lui sfetnici, nu trebuie să avem nici o îndoială că, în lupta pentru existența națională și în concurența pacinică dintre neamuri, poporul românesc nu ar triumfa.

Deci, sus inima frați Români și iubită tinerime, pentrucă învingerea este a celor cari se încred în ea, iar dreptatea noastră, este dreptate în veac.

RT-24